Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

31 490 Vernieuwing van de rijksdienst

Nr. 165

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG
Vastgesteld 2 februari 2015

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de brief van 26 november 2014 over de taakopdracht Studiegroep Openbaar Bestuur inzake het opstellen van een advies over het functioneren van het openbaar bestuur en betekenis te geven aan de gevolgen daarvan voor de economische ontwikkeling van Nederland (Kamerstuk 31 490, nr. 162).

De vragen en opmerkingen zijn op 19 december 2014 aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorgelegd. Bij brief van 29 januari 2015 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Berndsen - Jansen

De wnd. griffier van de commissie,
Hendrickx

kst-31490-165
ISSN 0921 - 7371
'/s-Gravenhage 2015

I VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Inhoudsopgave

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister inzake het instellen van een Studiegroep Openbaar Bestuur. Graag willen deze leden een aantal vragen stellen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de taakopdracht aan de Studiegroep Openbaar Bestuur inzake het opstellen van een advies over het functioneren van het openbaar bestuur.

2. Instelling

De leden van de VVD-fractie vragen de Minister nader in te gaan op de redenen voor het instellen van een Studiegroep Openbaar Bestuur. Er zijn immers al vele adviezen en rapporten verschenen, waarin mede op de economische en maatschappelijke opgaven waar het openbaar bestuur op in moet spelen, wordt ingegaan.
Hoe verhoudt het instellen van de Studiegroep Openbaar Bestuur zich tot de oproep van de leden van de VVD-fractie aan de Minister, gedaan bij de behandeling van de begroting BZK 2015, om de provincies te vragen welke initiatieven zij zelf ontplooien om tot een fusie te komen? Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

De leden van de CDA-fractie wijzen erop dat de regering de noodzaak van een empirische analyse van het functioneren van het openbaar bestuur benadrukt. Mede daarom verbaast het deze leden, dat de studiegroep slechts één hoogleraar telt. Hoe verklaart de Minister de samenstelling van de studiegroep, als de empirische analyse voorop staat? Overigens zien deze leden graag empirisch onderzoek tegemoet naar de effecten van bestuurlijk gezien onverwachte zaken in het regeerakkoord op het functioneren van het openbaar bestuur.

3. Taakopdracht

Zal de Studiegroep zich uitsluitend richten op de bestuurlijke problematiek in de Randstad of zal de Studiegroep ook kijken naar de andere delen van Nederland, zo vragen de leden van de VVD-fractie? Overigens krijgen deze leden graag meer inzicht in de reikwijdte van de taakopdracht van de Studiegroep.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister de tweede zinsnede van de taakopdracht, «betekenis te geven aan de gevolgen daarvan voor de economische ontwikkeling van Nederland», nader toe te toelichten.
Hoe verhoudt de taakopdracht aan de Studiegroep Openbaar Bestuur zich tot de taakomschrijving van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob)? Waarom heeft de regering de Rob niet om advies gevraagd op dit punt? Waarom heeft de regering gekozen voor een ambtelijke studiegroep en niet voor onafhankelijke advisering?

De voorzitter van de studiegroep heeft te kennen gegeven, dat hij wil dat er bij een volgende formatie van een kabinet een advies klaar ligt over wenselijke aanpassingen in het openbaar bestuur. De nieuw te vormen studiegroep moet de onderhandelaars ondersteunen en waar mogelijk voorkomen dat er zich bestuurlijk gezien onverwachte zaken voordoen bij de formatie. Deze informatie ontlenen de aan het woord zijnde leden aan de Nieuwsbrief voorzitter en secretarissen / directeuren week 17, 2014 van de Unie van Waterschappen. Kan de Minister aangeven, op welke «bestuurlijk gezien onverwachte zaken» hier gedoeld wordt? Als hiermee wordt gedoeld op van bovenaf opgelegde schaalvergroting van gemeenten en provincies, zoals opgenomen in het regeerakkoord, dan delen de leden van de CDA-fractie de conclusie, dat die onwenselijk is. Voorts vragen de leden van de CDA-fractie of de vraag, hoe de inrichting en werkwijze van het Nederlandse openbaar bestuur beter kan aansluiten bij huidige en toekomstige maatschappelijke en economische ontwikkelingen, niet een bij uitstek politieke vraag is. Zo ja, waarom heeft de regering dan gekozen voor een ambtelijke studiegroep? Waarom maken geen gekozen volksvertegenwoordigers deel uit van de studiegroep?
Ten slotte vragen de leden van de CDA-fractie de Minister de onderzoeksopzet aan de Kamer te doen toekomen, alsmede een raming van het budget voor de studiegroep.

4. Aanpak en tijdpad

In de brief lezen de leden van de VVD-fractie dat de Studiegroep uiterlijk voor de zomer van 2016 zijn rapport aan de ministerraad zal aanbieden. Deze leden vragen zich af of, en in hoeverre het mogelijk is om deze termijn te bekorten, een en ander gelet op de bestuurlijke problematiek in Nederland, en de economische opgaven. Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

5. Agenda Stad

De leden van de VVD-fractie vragen naar de relatie met de «Agenda Stad». Kan daar een nadere reflectie op worden gegeven, zo vragen deze leden.

II REACTIE VAN DE MINISTER

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister inzake het instellen van een Studiegroep Openbaar Bestuur. Graag willen deze leden een aantal vragen stellen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de taakopdracht aan de Studiegroep Openbaar Bestuur inzake het opstellen van een advies over het functioneren van het openbaar bestuur.

2. Instelling

De leden van de VVD-fractie vragen de Minister nader in te gaan op de redenen voor het instellen van een Studiegroep Openbaar Bestuur. Er zijn immers al vele adviezen en rapporten verschenen, waarin mede op de economische en maatschappelijke opgaven waar het openbaar bestuur op in moet spelen, wordt ingegaan.

Hoe verhoudt het instellen van de Studiegroep Openbaar Bestuur zich tot de oproep van de leden van de VVD-fractie aan de Minister, gedaan bij de behandeling van de begroting BZK 2015, om de provincies te vragen

welke initiatieven zij zelf ontplooien om tot een fusie te komen? Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

De Studiegroep Openbaar Bestuur heeft als primaire taak een rapport op te stellen dat ingaat op het functioneren van het openbaar bestuur in relatie tot toekomstige economische en maatschappelijke opgaven. De Studiegroep baseert zijn analyse op objectieve, empirische kennis van het functioneren van het openbaar bestuur en inzichten en ervaringen van deskundigen. In de taakopdracht is erkend dat hierover in het verleden al een groot aantal rapporten en adviezen is uitgebracht. De opdracht aan de Studiegroep verschilt echter op een drietal punten van die van eerdere commissies. Dat betreft ten eerste de focus op het feitelijk functioneren van het openbaar bestuur, waar in eerdere rapporten vooral beschouwend en normatief naar het functioneren van het openbaar bestuur werd gekeken. Ten tweede heeft de Studiegroep Openbaar Bestuur een sterke focus op het economisch groeivermogen: hoe kan het openbaar bestuur economische ontwikkeling faciliteren? Ten derde is het enige tijd geleden dat het kabinet gevraagd heeft een integraal rapport op te stellen over het functioneren van het openbaar bestuur, terwijl de aard en het karakter van de economische en maatschappelijke opgaven sterk veranderd zijn.[1]

De Studiegroep is uitdrukkelijk gevraagd vanuit zijn analyse over het functioneren van het openbaar bestuur in relatie tot toekomstige economische en maatschappelijke vraagstukken te komen met aanbevelingen. Het ligt in de rede dat de Studiegroep vanuit zijn analyse ook ingaat op de positie en rol van de provincies. Het kabinet heeft de Studiegroep echter niet vooraf mogelijke oplossingsrichtingen meegegeven, omdat primair vanuit een empirische analyse tot oplossingsrichtingen zal worden gekomen.

De leden van de CDA-fractie wijzen erop dat de regering de noodzaak van een empirische analyse van het functioneren van het openbaar bestuur benadrukt. Mede daarom verbaast het deze leden, dat de studiegroep slechts één hoogleraar telt. Hoe verklaart de Minister de samenstelling van de studiegroep, als de empirische analyse voorop staat? Overigens zien deze leden graag empirisch onderzoek tegemoet naar de effecten van bestuurlijk gezien onverwachte zaken in het regeerakkoord op het functioneren van het openbaar bestuur.

De Studiegroep Openbaar Bestuur baseert zijn analyse over het functioneren van het openbaar bestuur op empirische kennis hierover. Deze kennis wordt enerzijds ontsloten door reeds uitgevoerd nationaal en internationaal wetenschappelijk onderzoek te analyseren en aanvullend onderzoek uit te zetten en anderzijds door inzichten vanuit de praktijk. In deze onderzoeken worden tevens de effecten van het kabinetsbeleid meegenomen. Bij de samenstelling is gekozen voor een compacte groep, waarin zowel vertegenwoordigers vanuit het Rijk, de medeoverheden als de wetenschap zitting hebben. Deze compacte groep zal gebruik maken van inzichten en ervaringen van (ervarings)deskundigen. In een aantal externe bijeenkomsten hebben planbureaus, adviesraden, andere (internationale) kennisinstellingen en medeoverheden de mogelijkheid hun kennis over te dragen.

[1] De laatste rapporten die over het functioneren van het openbaar bestuur zijn verschenen, stammen uit 2010: Commissie Kalden, Heroverwegingsrapport Openbaar Bestuur (2010); Raad voor het openbaar bestuur, Einde van het blauwdrukdenken (2010)

3. Taakopdracht

Zal de Studiegroep zich uitsluitend richten op de bestuurlijke problematiek in de Randstad of zal de Studiegroep ook kijken naar de andere delen van Nederland, zo vragen de leden van de VVD-fractie? Overigens krijgen deze leden graag meer inzicht in de reikwijdte van de taakopdracht van de Studiegroep.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister de tweede zinsnede van de taakopdracht, «betekenis te geven aan de gevolgen daarvan voor de economische ontwikkeling van Nederland», nader toe te toelichten.

De Studiegroep Openbaar Bestuur richt zich op het openbaar bestuur in heel Nederland. Dat is ook de reden dat in de Studiegroep leden van buiten de Randstad zijn gevraagd zitting te nemen, zodat ook hun expertise meegenomen kan worden. Gelet op de taakopdracht van het kabinet, hanteert de Studiegroep de hypothese dat de inrichting en werkwijze van het openbaar bestuur invloed hebben op het economisch groeivermogen van Nederland. Deze hypothese wordt onderzocht. De focus zal daarbij liggen op de inrichting en werkwijze van het openbaar bestuur.

Hoe verhoudt de taakopdracht aan de Studiegroep Openbaar Bestuur zich tot de taakomschrijving van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob)? Waarom heeft de regering de Rob niet om advies gevraagd op dit punt? Waarom heeft de regering gekozen voor een ambtelijke studiegroep en niet voor onafhankelijke advisering?

De Studiegroep Openbaar Bestuur richt zich primair op een empirische analyse en heeft als focus op welke wijze het openbaar bestuur de economische ontwikkeling van Nederland kan faciliteren. De Raad voor het Openbaar Bestuur is een adviesorgaan met als taakopdracht dat de Raad «met bijzondere aandacht voor de uitgangspunten van de democratische rechtstaat» het kabinet zal adviseren. Dit impliceert een primair bestuurlijk-juridische invalshoek. Vanzelfsprekend zullen adviezen en onderliggende analyses van de Raad voor het Openbaar Bestuur, evenals de Raad voor de financiële verhoudingen, die aansluiten bij de taakopdracht van de Studiegroep worden benut.
Naar analogie van de Studiegroep Begrotingsruimte is bij de samenstelling van de Studiegroep Openbaar Bestuur gekozen voor een ambtelijke vertegenwoordiging aangevuld met een bestuurlijke afvaardiging vanuit de medeoverheden en een vertegenwoordiger namens de wetenschap.

De voorzitter van de studiegroep heeft te kennen gegeven, dat hij wil dat er bij een volgende formatie van een kabinet een advies klaar ligt over wenselijke aanpassingen in het openbaar bestuur. De nieuw te vormen studiegroep moet de onderhandelaars ondersteunen en waar mogelijk voorkomen dat er zich bestuurlijk gezien onverwachte zaken voordoen bij de formatie. Deze informatie ontlenen de aan het woord zijnde leden aan de Nieuwsbrief voorzitter en secretarissen / directeuren week 17, 2014 van de Unie van Waterschappen. Kan de Minister aangeven, op welke «bestuurlijk gezien onverwachte zaken» hier gedoeld wordt? Als hiermee wordt gedoeld op van bovenaf opgelegde schaalvergroting van gemeenten en provincies, zoals opgenomen in het regeerakkoord, dan delen de leden van de CDA-fractie de conclusie, dat die onwenselijk is.

Op 10 april 2014 vond een overleg plaats tussen de Secretaris-generaal van BZK en de voorzitter en directeur van de Unie van Waterschappen. Tijdens dit overleg heeft de Secretaris-generaal van BZK het voornemen

aangekondigd een Studiegroep Openbaar Bestuur in te richten. Benoemd werd de meerwaarde van het rapport door de stevige empirische basis ervan, waardoor onder meer een toekomstige formateur zijn voordeel kan doen met een rapport over het functioneren van het openbaar bestuur, opgesteld vanuit de empirie en dat bovendien actueel is.

Voorts vragen de leden van de CDA-fractie of de vraag, hoe de inrichting en werkwijze van het Nederlandse openbaar bestuur beter kan aansluiten bij huidige en toekomstige maatschappelijke en economische ontwikkelingen, niet een bij uitstek politieke vraag is. Zo ja, waarom heeft de regering dan gekozen voor een ambtelijke studiegroep? Waarom maken geen gekozen volksvertegenwoordigers deel uit van de studiegroep?

De politiek doet uitspraken en maakt keuzes over de wenselijke inrichting en werkwijze van het openbaar bestuur. Daarbij kunnen empirisch gefundeerde inzichten behulpzaam zijn, die door de Studiegroep worden aangereikt. Deze inzichten komen tot stand door het analyseren van het functioneren van het openbaar bestuur in relatie tot toekomstige economische en maatschappelijke opgaven.

Ten slotte vragen de leden van de CDA-fractie de Minister de onderzoeksopzet aan de Kamer te doen toekomen, alsmede een raming van het budget voor de studiegroep.

De analyse van de Studiegroep bestaat uit ruwweg vier stappen. In de eerste stap worden de relevante ontwikkelingen en opgaven geïdentificeerd. Er wordt gekeken naar demografische, financieel-economische, technologische, sociaal-culturele, ecologische en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen. De empirische onderbouwing wordt verkregen bij onder meer SCP, PBL, CPB, OESO en diverse universitaire onderzoekers. Daarnaast zal een aantal gesprekken met experts op dit gebied worden georganiseerd om de relevante ontwikkelingen te signaleren. In de volgende stap (stap 2) zal een analyse van het huidige functioneren van het openbaar bestuur worden gemaakt. Daarbij wordt stilgestaan bij de huidige inrichting en werkwijze van het openbaar bestuur. Vervolgens volgt (stap 3) een confrontatie tussen de geïdentificeerde opgaven voor het openbaar bestuur en het huidige functioneren van het openbaar bestuur. Uit deze confrontatie zal blijken of de huidige inrichting en werkwijze volstaat in het licht van de toekomstige opgaven. Mocht het openbaar bestuur niet voldoende geëquipeerd blijken, dan zal ten behoeve van een volgende kabinetsperiode een aantal aanbevelingen gedaan worden hoe het handelingsvermogen van het openbaar bestuur te versterken (stap 4).

Onderzoek en advies op het gebied van openbaar bestuur is een reguliere taak van het Ministerie van BZK. Het geraamde budget voor de Studiegroep Openbaar Bestuur bedraagt 100.000 euro. Binnen dit budget vallen de kosten voor de organisatie van expertbijeenkomsten, werkbezoeken en communicatie. De Studiegroep maakt gebruik van de uitkomsten van onderzoeken, die in het kader van regulier beleidsonderzoek worden uitgevoerd. Deze kosten zijn niet meegerekend.

4. Aanpak en tijdpad

In de brief lezen de leden van de VVD-fractie dat de Studiegroep uiterlijk voor de zomer van 2016 zijn rapport aan de ministerraad zal aanbieden. Deze leden vragen zich af of, en in hoeverre het mogelijk is om deze termijn te bekorten, een en ander gelet op de bestuurlijke problematiek in Nederland, en de economische opgaven. Gaarne krijgen zij een reactie van de Minister.

De Studiegroep Openbaar Bestuur heeft de opdracht vóór de zomer van 2016 met zijn rapport te komen, of zoveel eerder als mogelijk is.

5. Agenda Stad

De leden van de VVD-fractie vragen naar de relatie met de «Agenda Stad». Kan daar een nadere reflectie op worden gegeven, zo vragen deze leden.

De Studiegroep Openbaar Bestuur en het kabinetsvoornemen om te komen tot een Agenda Stad kennen een gezamenlijke inhoudelijke focus; economische ontwikkeling. De Agenda Stad onderscheidt zich van de Studiegroep door de aandacht specifiek te vestigen op steden en stedelijke regio's. Voorts beoogt het kabinet met Agenda Stad om – samen met steden – behalve op de lange termijn ook op korte termijn (zomer 2015) beleidsmaatregelen te formuleren. Het spreekt voor zich dat analyses en inzichten vanuit de Agenda Stad die dienstbaar zijn aan de doelstelling van de Studiegroep (en vice versa) benut zullen worden.